

Stenografični zapisnik

šeste seje

deželnega zbora kranjskega
v Ljubljani

dne 14. oktobra 1903.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton pl. Detela. Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik ekselenca baron Viktor Hein in c. kr. okrajni glavar Viljem Haas. — Vsi članovi razun: Knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič, Ivan Ivan Božič, dr. Janko Brejc, Andrej Mejač, Filip Supančič. — Zapisnikarja: Deželni tajnik Jožef Pfeifer in deželni tajnik Franc Uršič.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika 5. deželno-zborske seje dne 10. okt. 1903.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Dopolnilna volitev 3 članov in 2 namestnikov v pridobninsko deželno komisijo in nadomestna volitev enega člana in njegovega namestnika v prizivno komisijo za osebno dohodnino.
4. Priloga 18. Poročilo deželnega odbora glede zopetne predložitve v zadnjem zasedanju predloženih prilog.
5. Poročilo o delovanju deželnega odbora za dobo od 1. oktobra 1901 do konca septembra 1902.
6. Priloga 1. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep kranjskega učiteljskega pokojninskega zaklada za l. 1901.
7. Priloga 2. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep normalno-šolskega zaklada za l. 1901.
8. Priloga 3. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep deželno-kulturnega zaklada za leto 1901 in proračun za leto 1903.
9. Priloga 4. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep deželnega posojilnega zaklada za leto 1901 in proračun za leto 1903.
10. Priloga 5. Proračun učiteljskega pokojninskega zaklada za leto 1903.
11. Priloga 6. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep zaklada prisilne delavnice za leto 1901 in proračun za leto 1903.

Stenographischer Bericht

der sechsten Sitzung

des krainischen Landtages
in Laibach

am 14. Oktober 1903.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Edler von Detela. — Regierungsvertreter: R. k. Landespräsident Excellenz Viktor Freiherr von Hein und k. k. Bezirkshauptmann Wilhelm Haas. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Anton Bonaventura Jeglič, Ivan Božič, Dr. Janko Brejc, Andreas Mejač, Philipp Supančič. — Schriftführer: Landschaftssecretär Josef Pfeifer u. Landschaftssecretär Franz Uršič.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der 10. Landtags-Sitzung v. 10. Oktober 1903
2. Mitteilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Ergänzungswahl von 3 Mitgliedern und 2 Mitglieder Stellvertretern in die Erwerbsteuer-Landeskommission und die Ersatzwahl eines Mitgliedes und dessen Stellvertreters in die Personal-Einkommensteuer-Berufungskommission.
4. Beilage 18. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Wieder-vorlage der in der letzten Session eingebrachten Landtagsvorlagen
5. Rechenschaftsbericht des Landesauschusses für die Zeit vom 1. Oktober 1901 bis Ende September 1902.
6. Beilage 1. Bericht des Landesauschusses mit der Vorlage des Rechnungsabschlusses des krainischen Lehrerpensionsfondes für das Jahr 1901.
7. Beilage 2. Bericht des Landesauschusses, mit welchem der Rechnungsabschluß des Normal-schulfondes für das Jahr 1901 vorgelegt wird.
8. Beilage 3. Bericht des Landesauschusses, womit der Rechnungs-abschluß des Landeskulturfondes für das Jahr 1901 vorgelegt wird.
9. Beilage 4. Bericht des Landesauschusses, womit der Rechnungs-abschluß des Landesanlehensfondes für das Jahr 1901 und der Voranschlag für das Jahr 1903 vorgelegt wird.
10. Beilage 5. Voranschlag des Lehrerpensionsfondes f. d. Jahr 1903.
11. Beilage 6. Bericht des Landesauschusses, womit der Rechnungs-abschluß des Zwangsarbeitshausfondes für das Jahr 1901 und das Präliminare für das Jahr 1903 vorgelegt wird.

12. Priloga 7. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlagajo računski sklepi ustanovnih zakladov za leto 1901 in proračuni za leto 1903.
13. Priloga 8. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga proračun normalno-šolskega zaklada za leto 1903.
14. Priloga 9. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlagata računski sklepa kmetijske šole na Grmu o šoli in o gospodarstvu za leto 1901 z imovinskima razkazoma ter z razkazom o uspehah gospodarskih panog.
15. Priloga 10. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlagata proračuna kranjske kmetijske šole na Grmu za l. 1903
16. Priloga 11. Poročilo deželnega odbora gledé dovolitve višjih nego 20% doklad za cestne namene.
17. Priloga 12. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži načrt zakona o zvišanji potreščine za uravnavo Mirne.
18. Priloga 13. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlagajo računski sklepi bolničnega, blazničnega, porodničnega in najdeniškega zaklada za l. 1901 in razkazi imovine teh zakladov koncem leta 1901.
19. Priloga 14. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži računski sklep gledališkega zaklada za leto 1901.
20. Priloga 15. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlože proračuni bolničnega, blazničnega, porodničnega in najdeniškega zaklada za leto 1903.
21. Priloga 16. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep pokojninskega zaklada deželnih uslužbencev za leto 1901 in proračun za leto 1903.
22. Priloga 17. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep garancijskega zaklada Dolenskih železnic za l. 1901 in razkaz imovine tega zaklada koncem l. 1901.
23. Priloga 19. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži proračun deželnega zaklada za leto 1903.
24. Priloga 20. Poročilo deželnega odbora gledé zakupa užitnine od strani dežele.
25. Priloga 21. Poročilo deželnega odbora o dovolitvi deželnega prispevka za vodovod v Zagorji na Savi.
26. Priloga 22. Poročilo deželnega odbora s proračunom gledališkega zaklada za leto 1903.
27. Priloga 23. Poročilo deželnega odbora o razširjalni zgradbi domobranske vojašnice.
28. Priloga 24. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži računski sklep muzejskega zaklada za leto 1901.
29. Priloga 25. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži proračun muzejskega zaklada za leto 1903.
30. Priloga 28. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži računski sklep deželnega zaklada za leto 1901.
31. Priloga 31. Poročilo deželnega odbora o pokojnini nadučitelja Josipa Levičnika v Železnikih.
32. Priloga 32. Poročilo deželnega odbora z načrtom zakona o uvrstitvi okrajne ceste od Železnikov do Podrošta in nove ceste od Podrošta do Petrovegabrda na deželni meji med deželne ceste.
33. Priloga 36. Poročilo deželnega odbora o dovolitvi deželnega prispevka za uravnavo Save med Lazami in Senožeti, med Litijo in Savo in pa pri Krškem.
12. Beilage 7. Bericht des Landesauschusses, mit welchem die Rechnungsabchlüsse der Stiftungsfonde für das Jahr 1901 und die Voranschläge für das Jahr 1903 vorgelegt werden.
13. Beilage 8. Bericht des Landesauschusses mit der Vorlage des Normalchulfonds-Voranschlags für das Jahr 1903.
14. Beilage 9. Bericht des Landesauschusses, mit welchem die Rechnungsabchlüsse der krainischen landwirtschaftlichen Schule in Stauden über die Schule und den Wirtschaftsbetrieb für das Jahr 1901 samt den Vermögensausweisen und dem Erfolgsausweise über die Wirtschaftszweige vorgelegt werden.
15. Beilage 10. Bericht des Landesauschusses, womit die Voranschläge der krainischen landwirtschaftlichen Schule in Stauden für das Jahr 1903 vorgelegt werden.
16. Beilage 11. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Bewilligung von mehr als 20%igen Umlagen für Straßenzweck.
17. Beilage 12. Bericht des Landesauschusses, womit ein Gesekentwurf betreffend die Erhöhung des Erfordernisses für die Regulierung des Neuringbaches vorgelegt wird.
18. Beilage 13. Bericht des Landesauschusses, womit die Rechnungsabchlüsse des Kranken-, Irren-, Gebärhau- und Findelfondes für das Jahr 1901 nebst den Vermögensnachweisungen dieser Fonde mit Ende 1901 vorgelegt werden.
19. Beilage 14. Bericht des Landesauschusses, womit der Rechnungsabluß des Theaterfondes für das Jahr 1901 vorgelegt wird.
20. Beilage 15. Bericht des Landesauschusses, womit die Voranschläge des Kranken-, Irren-, Gebärhau- und Findelhausfondes für das Jahr 1903 vorgelegt werden.
21. Beilage 16. Bericht des Landesauschusses, mit welchem der Rechnungsabluß des Pensionfondes der Landesbediensteten für das Jahr 1901 und der Voranschlag für das Jahr 1903 vorgelegt wird.
22. Beilage 17. Bericht des Landesauschusses, mit welchem der Rechnungsabluß des Garantiefondes der Unterkraimerbahnen für das Jahr 1901 und die Nachweisung des gesamten Vermögens dieses Fondes mit Ende 1901 vorgelegt wird.
23. Beilage 19. Bericht des Landesauschusses mit Vorlage des Voranschlags des Landesfondes für das Jahr 1903.
24. Beilage 20. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Pachtung der Verzehrungssteuer seitens des Landes.
25. Beilage 21. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Bewilligung eines Landesbeitrages für die Wasserleitung in Zagor a/d Save.
26. Beilage 22. Bericht des Landesauschusses mit dem Voranschlage des Theaterfondes für das Jahr 1903.
27. Beilage 23. Bericht des Landesauschusses, betreffend den Erweiterungsban der Landwehrtajerne.
28. Beilage 24. Bericht des Landesauschusses, womit der Rechnungsabluß des Museumsfondes für das Jahr 1901 vorgelegt wird.
29. Beilage 25. Bericht des Landesauschusses, womit der Voranschlag des Museumsfondes für das Jahr 1903 vorgelegt wird.
30. Beilage 28. Bericht des Landesauschusses mit Vorlage des Rechnungsabchlusses des Landesfondes für das Jahr 1901.
31. Beilage 31. Bericht des Landesauschusses, betreffend den Ruhegenuß des Oberlehrers Josef Levičnik in Eisenm.
32. Beilage 32. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreichung der Bezirksstraßentrede von Eisenm bis Podrošt und der neuen Straße von Podrošt bis Petrovobrdo an der Landesgrenze in die Kategorie der Landesstraßen unter Anschluß des einschlägigen Gesekentwurfes.
33. Beilage 36. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Bewilligung eines Landesbeitrages zur Regulierung der Save in den Strecken Laaje-Senožet, Littai-Sava und bei Gurfeld.

Začetek seje ob 10 uri 30 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice ter otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika 5. deželno-zborske seje dne 10. oktobra 1903.**1. Lesung des Protokolltes der 5. Landtagsitzung vom 10. Oktober 1903.****Tajnik Pfeifer:**

(Bere zapisnik 5. seje v slovenskem jeziku. — Liest das Protokoll der 5. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov poslancev kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

Gospod poslanec dr. Šusteršič se je oglašil k besedi glede formalnega postopanja.

Der Herr Abgeordnete Dr. Šusteršič hat sich hinsichtlich des formellen Vorgehens zum Worte gemeldet.

Poslanec dr. Šusteršič:

Visoka zbornica! Izvanredne razmere, ki vladajo v visoki zbornici in osobito v odsekih, mi dajejo povod, da v imenu katoliško-narodne stranke in na podlagi njenega soglasnega sklepa stavim neki nasvet glede formalnega postopanja.

Katoliško-narodna stranka nima prav nič proti temu, da se tiste točke dnevnega reda, ki se morajo po pravilniku obravnavati najprej v odsekih, predno zbornica sama vzame stvar v pretres — takoj danes odkažejo pristojnim odsekom.

Isto stališče bo naša stranka zavzemala tudi glede bodočih točk dnevnega reda — tako da, v kolikor je to odvisno od naše strani, vsi odseki lahko takoj na celi črti prično svoje delovanje.

Nadalje izjavljam v imenu svoje stranke, da se ne bo od naše strani čisto nič ovirala rešitev tistih odsekovih poročil v zbornici, ki bodejo odgovarjale po našem prepričanju ljudskim koristim. Kot take zadeve označujem že takoj danes osobito nujni predlog o pomoči za bedno prebivalstvo, predloge deželnega odbora o uravnavi Mirne in Kamniške Bistrice, o pospeševanju cestnih in vodovodnih zgradb, o zakupu užitnine po deželi, vladno predlogo o davčnih olajšavah glede stavb, ki imajo služiti za delavska stanovanja, potem bodočo predlogo o osuševanju ljubljanskega barja itd in slednjič vse tiste prošnje za podpore in o osebnih zadevah, ki so stvarno opravljene.

V posledici ravnokar povedanega prosim gospoda deželnega glavarja, da blagovoli — predno se nadaljuje branje vseučiliščne interpelacije — provzročiti odkazitev točk današnjega dnevnega reda pristojnim odsekom.

Ker pa to postopanje ne odgovarja predpisom pravilnika, se zamore izvršiti le v sporazumljenju cele zbornice in brez vsakega prejudica za prihodnost.

Zato prosim gospoda deželnega glavarja, da se pred vsem prepriča, če se zoper ta način postopanja od nobene strani ne ugovarja.

Deželni glavar:

Gospod poslanec ekszellenca baron Schwegel ima besedo.

Abgeordneter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Ungeachtet der Erklärungen des geehrten Herrn Voredners erlaube ich mir, den Antrag zu stellen, daß behufs Erörterung der von ihm angeregten Vorgangsweise die Sitzung auf kurze Zeit unterbrochen werde.

Deželni glavar:

Prekinem sejo za toliko časa, da se gospodje o tem vprašanju sporazumejo.

(Seja prestane ob 10. uri 35 minut dopoldne ter se nadaljuje ob 11. uri dopoldne. — Die Sitzung wird um 10 Uhr 35 Minuten Vormittag unterbrochen und um 11 Uhr Vormittag wieder aufgenommen.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Schweitzer se je oglašil k besedi, da stavi neko vprašanje.

Poslanec dr. Schweitzer:

Slavna zbornica! V petkovi seji te slavne zbornice vložili so poslanci katoliško-narodne stranke interpelacijo, v kateri so vprašali gospoda zastopnika deželne vlade glede konfiskacije dnevnika „Slovenca“. Ta list je namreč, — če se ne motim, v četrtek, — objavil neko notico, v kateri je dostojno ožigosal postopanje irredentovcev nasproti vzvišeni osebi presvetlega vladarja (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Tako je!“) Navzlic temu, da je bila dotična notica patrijotična in da je obsojala nesramno početje irredente, je bil list vendar zaplenjen. Naša interpelacija — jaz mislim, da so jo vsi gospodje dobro slišali, ker se je tukaj v zbornici prebrala, sicer je vsakemu tu na razpolago, če se kdo hoče prepričati — bila je v tendenci in dikciji skozi in skozi patrijotična (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Tako je!“), ali tedaj pa smo se prepričali, da so listi, in sicer graška „Tagespost“ v številki od 10. oktobra t. l. in „Deutsche Stimmen aus Krain“ od 11. oktobra t. l., pri-

občili poročilo in sicer izvirno poročilo iz deželnega zbora, v katerem poročilu sta oba lista dobesedno enako poročala o tej interpelaciji sledeče (bere — liest):

„Eine andere Interpellation immunierte eine gestern abends im „Slovenec“ erschienene, die Person des Monarchen betreffende und konfiszierte Notiz für die allgemeine Publikation, über welche unglaubliche Taktlosigkeit in den Reihen der Majorität sich lebhafteste Entrüstung kundgab.“ (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Škandal! Nečuveno! Kdo pa je ta lump, ki tukaj v „Deutsche Stimmen“ poroča? Kdo je ta obrekovalc, da ga bomo ven vrgli? Škandal!“)

Očividno je tendenca tega poročila bila ta, očrniti in denuncirati katoliško-narodno stranko na zgoraj. Kdor je slišal to interpelacijo, — in očividno je dotični poročevalec navzoč bil in jo je brez dvoma moral slišati, — torej kdor je slišal to interpelacijo, se je moral prepričati, da je bila skozi in skozi patrijotična, in sedaj, ko sem prebral dotično poročilo, pa se je moral vsak prepričati, da je to poročilo skozi in skozi zlagano. (Poslanec dr. Krek in dr. Šusteršič: — Die Abgeordneten Dr. Krek und Dr. Šusteršič: „Tako je!“) Ne morem najti dosti ostrih besedij, da protestiram v imenu cele naše stranke proti takim insinucijam tega peresnega kulija. (Živahno pritrdjevanje na levi. — Lebhafter Zustimmung links.)

Jaz bi torej stavil vprašanje do gospoda deželnega glavarja, — ker je očividno, da je dotični poročevalec omenjenih listov navzoč bil v tisti seji, in da torej zahaja tu-sem v zbornico, — ali je gospod glavar znabiti pripravljen, preiskovati to zadevo in, ko zasledi osebo dotičnega lažnjivega poročevalca, ki tako nesramne laži razširja v listih, da mu zabrani vstop v to zbornico, kajti jaz mislim, da poslanec ni dotični poročevalec — o tem, mislim, ni dvoma.

Vprašam torej gospoda deželnega glavarja, ali je pripravljen, vstreci tej naši želji in dotičniku, ko ga zasledi, zabraniti pristop? (Živahno odobravanje na levi. — Lebhafter Beifall links.)

Deželni glavar:

Na to vprašanje morem le odgovoriti, da poročevalec omenjenih listov meni ni znan. Naznanjeni so predsedništvu le poročevalci tukajšnjih dnevnikov, drugi poročevalci, ki pišejo v liste, meni niso znani. Vsekako pa obžalujem, da se je to poročilo tako zasukalo, da se je glede te interpelacije ravno nasprotni utis hotel označiti. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Tako je!“) Jaz moram konstatovati — in vsa zbornica mi gotovo pritruje — da je bil namen interpelacije popolnoma patrijotičen, in je odgovarjal čutstvom visoke zbornice in cele dežele; in da torej ogorčenje, o katerem je v poročilu govor, ni veljalo interpelaciji, ampak veljalo je istemu nepatrijotičnemu in veleizdajskemu činu irredentovcev, katerega je hotela

interpelacija ožigosati. (Živahno odobravanje in ploskanje na levi. — Lebhafter Beifall und Händeklatschen links.)

Kar se pa tiče zasledovanja dotičnega poročevalca, je meni pač težko zasledovati osebo, o kateri niti slutiti ne morem, kdo da bi bil. Morem pa le obžalovanje izreči, da se je tako poročilo (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Tako lažljivo poročilo!“) v listih priobčilo, ki ne škoduje samo ugledu ene stranke, ampak ugledu cele zbornice. (Živahno odobravanje na levi. — Lebhafter Beifall links.)

K besedi se je oglasil gospod poslanec ekszellenca baron Schwegel.

Abgeordneter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Hohes Haus! Die Frage der Beseitigung der Schwierigkeiten, die der regelmäßigen Arbeit des hohen Landtages im Wege stehen, bildete bereits in der letzten Sitzung des Verfassungsausschusses den Gegenstand eingehender Erörterungen und bei diesem Anlasse wurden Anregungen gegeben, welche in unserer Partei den Gegenstand von weiteren Erwägungen und Beschlussfassungen gebildet haben. Im Anschlusse nun an die Erklärungen, welche vonseite des Herrn Obmannes der katholisch-conservativen Partei heute hier abgegeben wurden und die auf dieselben Verhandlungen des Verfassungsausschusses Bezug nehmen, erlaube ich mir von dem diesbezüglich von unserer Partei gefassten Beschlusse dem hohen Hause Kenntniss zu geben. Dieser Beschluss lautet (bere — liest):

„Der Verband der Verfassungspartei hat die von Seiner Excellenz dem Herrn Landespräsidenten in Übereinstimmung mit dem Herrn Landeshauptmann ausgehende Anregung zum Zwecke der Herstellung der normalen Arbeitstätigkeit des Landtages in Erwägung gezogen und sich einstimmig dahin ausgesprochen, daß er folgenden Anträgen zuzustimmen bereit ist:

1.) Alle Dringlichkeitsanträge sollen vor allem so rasch als möglich geschäftsordnungsmäßig ihrer Erledigung zugeführt werden.

2.) Im Einvernehmen aller Parteien ist sofort ein Arbeitsprogramm festzustellen, in das alle jene schon auf der Tagesordnung stehenden und voraussichtlich noch einzubringenden Gegenstände, deren Erledigung in erster Reihe notwendig und möglich erscheint, aufzunehmen sind, die dann sowohl in den Ausschüssen, als im Hause selbst ohne jede Obstruction zur Verhandlung gelangen und im normalen Wege zum Abschlusse gebracht werden sollen.

3.) Dieses Arbeitsprogramm gelangt sofort nach Erledigung der Dringlichkeitsanträge ohne jedes weitere Hindernis zur Ausführung.“

Ich erlaube mir, diesen Beschluss dem hohen Hause mitzuteilen und zugleich den Antrag zu stellen, daß zwischen den Parteien des hohen Hauses sofort Verhandlungen über eine Verständigung auf Grundlage der von den verschiedenen Seiten abgegebenen Erklärungen eingeleitet werden, die hoffentlich, was ich herzlich wünsche, zu einem befriedigenden Resultate führen werden.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! V imenu svojih somišljenikov izjavljam, da se popolnoma strinjam z načrtom, katera je ravnokar prečital gospod poslanec baron Schwegel. Že v soboto se je naš klub posvetoval o razpravah, izjavah in pripetljajih, ki so se v tej zadevi dogodili v ustavnem odseku, in prišel je do enakih sklepov, kakor klub veleposestnikov.

To prosim vzeti na znanje.

Deželni glavar:

Da bo na podlagi teh izjav, ki so se v visoki zbornici izrekle, mogoče strankam dogovor pričeti, prekinem sejo in naznanjam, da se bo ista nadaljevala ob 4. uri popoldne. (Seja prestane ob 11. uri 15 minut dopoldne ter se nadaljuje ob 4 uri popoldne. — Die Sitzung wird um 11 Uhr 15 Minuten Vormittag unterbrochen und um 4 Uhr wieder aufgenommen.)

Deželni glavar:

Spočetka današnje seje oglašil se je k besedi tudi gospod poslanec Povše, da stavi neko vprašanje.

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Visoki zbor! Že 14 dni je preteklo, odkar se je konstituiral ustavni odsek, v kojega razprave in posvetovanja smo vsi poslanci stavili največ nade, ker smo menili, da se mu bo posrečilo, s svojim posvetovanjem in razpravljanjem o predlogu, katera je visoka zbornica priznala nujnim, uglasiti pot uspešnemu delovanju v tej visoki zbornici. Ko smo nečlani tega odseka povpraševali, kako se vrše razprave v tem važnem odseku, odgovarjalo se nam je, da ne morejo dati točnega pojasnila, ker so bili sklepi smatrani kot tajni in ravnotako tudi dotične razprave. Potrpeli smo v nadi, da izvemo potem svoj čas uspehe njegovega delovanja, včeraj pa — tako se vsaj sliši — je bil ta odsek sklican in baje ni bil sklepčen.

Vprašam tedaj gospoda načelnika tega odseka, ali more pojasniti položaj, v katerem se nahaja ustavni odsek, in kaj se je pozitivnega dosedaj v tem odseku vršilo in osobito, kaj je bilo povod ne-sklepčnosti včerajšnje seje v tem odseku, katero je gospod predsednik odredil, in ki ni bila sklepčna. Prosim v tem oziru pojasnila, ker nam je na tem, da vemo, kaj se je v tem važnem odseku vršilo.

Deželni glavar:

Gospod predsednik ustavnega odseka dekan Mihael Arko ima besedo.

Poslanec Mihael Arko:

Ustavni odsek je sklenil soglasno z vsemi klubi, da sploh razprave ostanejo tajne. Zaradi tega se tudi jaz kot predsednik ustavnega odseka ne morem spuščati v podrobna pojasnila, ali včeraj dopoldne še izven seje sem dobil dva dopisa, v katerih sta oni stranki označili svoje stališče in jaz mislim, da nič tajnosti ne prelomim, ako preberem ta dva dopisa (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: Lahko!) Konstatiram samo še to, da ob 4. uri, ko je bil odsek sklican, so prišli člani katoliško-narodne stranke in tudi gospod deželni glavar nas je hotel počastiti, gospodov od onih strank pa ni bilo.

Dovoljujem si sedaj prečitati omenjena dva dopisa in sicer prvič dopis narodno-napredne stranke, ki se glasi (bere — liest):

„Visoko častiti gospod dekan!

Podpisani narodno-napredni poslanci izjavili smo takoj pri nastopu v ustavni odsek, da se ne spuščamo v razpravo volilne reforme, dokler ni zajamčena opustitev obstrukcije v deželnem zboru.

Ker k današnji seji niste priglasili nikacega dnevnega reda, razvidimo, da se hoče v odseku zopet in zopet razpravljati zgolj o vprašanju, kako naj se doseže normalna delavnost v deželni zbornici. Taka razprava pa ne more doseči nikacega vspeha, ker se ne vodi na pristojnem mestu.

Radi tega nimamo povoda, vdeležiti se današnje seje, dasi tudi pri ti priliki radi naglašamo, da je naša stranka prej kakor slej pripravljena, vse storiti, in da smo tudi podpisani pripravljani v ustavnem odseku meritorno razpravljati o volilni preosnovi, kakor hitro je katoliško-narodna stranka (Poslanec dr. Šusteršič — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Kapitulirala!“ — Veselost na levi. — Heiterkeit links) izpolnila pogoje, stavljen od naše strani v prvi seji tega odseka.

V drugem pa blagovolite sprejeti izraz našega odličnega spoštovanja. (Poslanec dr. Tavčar — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Jako pametno in uljudno.“)

V Ljubljani 13. oktobra 1903.

dr. Ivan Tavčar s. r.

dr. Ferjančič s. r.

Grasselli s. r.

Drugo pismo, ki mi je v istem času došlo, se pa glasi (bere — liest):

„Er. Hochwürden Herrn Mich. Arko, Pfarrer, Landtagsabgeordneter und Obmann des Verfassungsausschusses in Laibach.

Die Mitglieder der Verfassungspartei hatten die Ehre, im Verfassungsausschusse die Erklärung abzugeben, daß sie in die meritorische Verhandlung der Wahlreform nur unter der Voraussetzung einzutreten vermögen, wenn die Obstruktion im Landtage aufhört und dessen normale Arbeitsfähigkeit sowohl in den Ausschüssen als im Hause selbst hergestellt wird.

Nachdem dies leider bisher nicht der Fall ist, sind die Mitglieder der Verfassungspartei zu ihrem lebhaften Bedauern derzeit nicht in der Lage, an den Verhandlungen des Verfassungsausschusses theilzunehmen und der auf Dienstag den 13. d. M. anberaumten Sitzung beizuwohnen.

Wenn in diesem Ausschusse, wie bisher, Angelegenheiten zur Sprache gebracht werden wollen, welche die Entwirkung der gegenwärtigen Lage zum Zwecke haben, so gestatten wir uns zu bemerken, daß einerseits der Verfassungsausschuß — wie dies in der letzten Sitzung ausdrücklich und allseitig anerkannt wurde — hiezu nicht die kompetente Stelle, und andererseits die Verfassungspartei immer geneigt ist, sich an allen Verhandlungen darüber, die nach ihrer Ansicht am zweckmäßigsten zwischen den Parteien direkt durch ihre Vorstände gepflogen werden, bereitwilligst zu betheiligen.

Laibach, 12. Oktober 1903.

Im Auftrage und im Namen der Mitglieder der Verfassungspartei im Verfassungsausschusse:

Schaffer."

(Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „No sedaj pa vse vemo!“).

Sodbo o tem prepuščam javnosti.

Deželni glavar:

Dalje se je k vprašanju oglašil gospod poslanec Pogačnik.

Poslanec Pogačnik:

Slavni zbor! Dne 22. pretečenega meseca vložil je častiti tovariš gospod dr. Šusteršič nujni predlog radi armadnega povelja v Chloupy, predlog, ki je bil enoglasno od visoke zbornice sprejet. Predlog je eminentno patrijotičen in več kakor zanimivo in važno bi bilo, da bi se sosebnost slovenske stranke visoke zbornice o stvari izrekle in da bi se o tem prečem vprašanju razpravljalo (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Kako bomo razpravljali, ker je obstrukcija!“) Gledé na to se mi jako čudno zdi, da gospod predsednik upravnega odseka do danes še ni sklical upravnega odseka, (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Pač žalostno, gospod baron Liechtenberg!“) in jaz vprašam gospoda predsednika upravnega odseka, ali name-rava sklicati upravni odsek, da se o tem velevažnem vprašanju pomenimo.

Abgeordneter Freiherr von Liechtenberg:

Ich habe den Verwaltungsausschuß deshalb nicht einberufen, weil beschloßen wurde, in keinem Ausschusse früher zu arbeiten, bevor die Obstruktion aufhört. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Torej iz nobenega vzroka! Sedaj pa vemo vse!“)

Deželni glavar:

Dalje se je oglašil gospod poslanec dr. Krek

za vprašanje.

Poslanec Dr. Krek.

Gospod glavar! Moje vprašanje se tiče neke zadeve, ki brez dvombe zanima vse člane te visoke zbornice. Gre se namreč za to, da se varuje zakonito zajamčena imunitetna pravica enega izmed naših tovarišev. Stvar je ta-le: Gospod poslanec Jaklič je kot poslanec na nekem volilnem shodu svojim volilcem poročal, in zaradi poročila, kakor so ga o tem prinesli javni listi, je potem predsedstvo deželnega šolskega sveta, katerega načelnik je gospod deželni predsednik, odredilo disciplinarno preiskavo nasproti temu poslancu; (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Nečuvveno! To je baron Hein napravil! Škandal kaj takega!“) in to disciplinarno preiskavo je, kakor se samo po sebi razume, vodil (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Jaklič!“) okrajni šolski svet v Kočevju. Zanimivo je to, da je pri tej stvari, ki je popolnoma političnega značaja (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Vsaj ravno za to se gre, da ga Hein politično uniči, za drugo se ne gre!“), ki se tiče samo poslanca Jakliča in ki z njim kot učiteljem nima pravnih opravil, sodelovalo tudi dvoje odločnih političnih nasprotnikov gospoda Jakliča v okrajnem šolskem svetu. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Višnikar!“) Kakšen more biti rezultat take preiskave, je jasno. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Tukaj so drugi politični nasprotniki v deželnem šolskem svetu!“) Postopanje okrajnega šolskega sveta je skrajno krivično in diametralno nasprotuje zakonu z dne 3. oktobra 1861, v katerem je zajamčena pravica deželnih poslancev, da so v svojem delovanju nedotakljivi in neodgovorni, nasprotuje besedilu zlasti pa tudi duhu tega zakona (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Tako je!“)

Slučajev imamo že žalibog par, ko se je nekako prav tako teroristično hotelo postopati. (Posl. dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Spinčič na primer!“) Klasičen slučaj za to je na primer Spinčič, proti kateremu je centralna vlada postopala zaradi nekega političnega nastopa in ga disciplinirala kot profesorja srednje šole. Vendar pa je spoznala krivico, ker je za nekoliko let potem to popravila. Poleg tega žalostnega slučaja imamo iz zadnje dobe slučaj učitelja Seitza na Dunaju. Zdi se namreč, kakor da bi se ravno vlada nekako posebno upala na uboge ljudske učitelje, zdi se, kakor da bi jej bilo nekako najlažje postopati nasproti zastopnikom tega stanu, kakor da bi le-ti ne imeli nobene politične svobode in ne imeli nobenih političnih pravic. Poslanca Seitza so namreč disciplinirali zaradi tega, ker je v svoji lastnosti kot član okrajnega šolskega sveta imel nasprotstvo s predsednikom dotičnega šolskega sveta. Kakor se je v državni zbornici pokazalo, je velika, ogromna večina nasprotovala temu postopanju in obsojala to discipliniranje poslanca Seitza kot nedopustno in kot nezdržljivo z zakonom.

Te misli, sodim, da so tudi vsi gospodje poslanci te visoke zbornice glede na slučaj poslanca

Jakliča in zaradi tega samo iz stališča pravice stavim na gospoda deželnega glavarja sledeče vprašanje:

Ali hoče gospod glavar preiskati vso to zadevo in odrediti vse potrebno, da se preiskava proti gospodu Jakliču takoj ustavi in s tem popravi krivica, ki se mu godi kot poslancu? (Živahno odobravanje na levi. — Lebhafter Beifall links.)

Deželni glavar:

Na to vprašanje mi je čast odgovoriti sledeče:

Meni o tem slučaju ni ničesar znano in torej je naravno, da se moram poprej, predno se spuščam v odgovor, o tem natanko informirati. Gotovo pa je, da bom, kakor je to moja dolžnost, branil imuniteto gospoda deželnega poslanca, ako je ista res prizadeta. V eni prihodnjih sej imel bom čast dati odgovor o tej zadevi (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Deželni predsednik naj pove, kako je s stvarjo, vsaj je on odredil disciplinarno preiskavo!“)

Deželni glavar:

Dalje ima gospod poslanec Jaklič besedo za vprašanje.

C. kr. deželni predsednik ekscelenca baron Hein:

Prosim za besedo v odgovor!

Deželni glavar:

Excelenca gospod dež. predsednik ima besedo.

C. kr. deželni predsednik ekscelenca baron Hein:

Gospodu poslancu odgovarjam, kazaje na § 45. opravičnega reda, ki se glasi (bere — liest):

„Povprosi do deželne vlade se morajo predsedniku pismeno, najmanj od petih udov podpisani podati ter se v tisti seji prebero in vladnemu zastopniku izročé.“

Ako bo taka interpelacija prišla v moje roke, potem pa bom tudi odgovoril na podlagi dotičnih spisov.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Jaklič ima besedo.

Poslanec Jaklič:

Visoka zbornica! V seji dne 2. oktobra t. l. je bil sprejet soglasno nujni predlog gospoda poslanca dr. Šusteršiča in tovarišev, da se po uimah prizadetim prebivalcem kranjske dežele dá iz državnih in deželnih sredstev podpora in sicer iz deželnih 100.000 kron. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Samo iz deželnih sredstev! Še sam ne ve, za kaj se gre!“ — Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Iz deželnih sredstev 100.000 K,

potem pa še iz državnih sredstev!) Predlog se je izročil finančnemu odseku, toda do danes, ko je že preteklo 12 dni, mi ničesar ne vemo, kako je s tem predlogom in na kako stališče je stopil finančni odsek, ampak zdi se nam, da je večina finančnega odseka akceptirala stališče naše deželne vlade, ki vselej negativno poroča na Dunaj, kadar se gre za podpore prebivalcem kranjske dežele.

Zato si usojam vprašati predsednika finančnega odseka, gospoda poslanca dr. Šusteršiča, da nam vendar pove, kaj je s tem predlogom, kako je s podporo po uimah prizadetim revnim prebivalcem kranjske dežele.

Deželni glavar:

Želi gospod načelnik finančnega odseka besede na to vprašanje?

Poslanec dr. Šusteršič:

Visoka zbornica! Na to vprašanje imam odgovoriti sledeče:

Finančni odsek je imel sejo dne 6. oktobra t. l. in v tej seji se je razdelilo med člane okroglo 200 referatov. Potem, ko so referati razdeljeni bili, je pa častiti finančni odsek na predlog gospoda poslanca Hribarja sklenil, da ne posluša nobenega referata, dokler deželni proračun ne pride v odsek. To je veljalo tudi glede predmetnega nujnega predloga in to je veljalo izrečno tudi glede druge točke tega nujnega predloga, ki je šla na to, da se vlada pozivlje, da tudi iz državnih sredstev pomaga. To je bil sklep finančnega odseka. Jaz torej kot načelnik finančnega odseka ničesar storiti ne morem, stvar stoji, in žalibog nimamo upanja, da bi v doglednem času finančni odsek prišel do poročila; referat ima gospod goslanec Hribar.

Deželni glavar:

Dalje ima gospod poslanec župan Hribar besedo za vprašanje.

Poslanec Hribar:

Visoka zbornica! Jaz bodem si dovolil staviti do gospoda deželnega glavarja interpelacijo; interpelacijo namreč zaradi pisanja lista „Slovenec“. V to sem tembolj opravičen, ker so častiti gospodje tovariši od katoliško-narodne stranke gospoda deželnega glavarja že povpraševali o pisanju graške Tagespošte in lista „Deutsche Stimmen“. Graška Tagespošta in „Deutsche Stimmen“ sta gotovo lista, s katerima častiti gospod deželni glavar nima nobene dotike, glede lista „Slovenec“ pa se to ne more reči, ker ta list izraža misli in zastopa načela, katere izpoveduje katoliško-narodna stranka, kateri pripada, kakor je občno znano, tudi naš častiti gospod deželni glavar.

Ravno sedaj se je odgovorilo od častitega gospoda tovariša dr. Šusteršiča na naročeno interpelacijo našega vse časti vrednega tovariša gospoda Jakliča in gospod poslanec dr. Šusteršič kot načelnik

finančnega odseka je dejal, da se o nekem važnem poročilu ni moglo in ne more sklepati zaradi tega, ker je finančni odsek po mojem predlogu sklenil, da se to poročilo odloži za toliko časa, dokler finančni odsek ne dobi v poročanje deželnega proračuna in dokler ne bode omogočeno, da pride deželni proračun tudi v zbornico (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Tako je bilo sklenjeno!“) — potrpite gospod dr. Šusteršič, da pridem tudi do tega; a utemeljiti moram nekoliko svojo interpelacijo. Vsaj imate tudi vi to navado, da svoje interpelacije precej obširno utemeljujete. Tedaj prosim, da tudi vi mene nekoliko poslušajte. —

Častiti gospodje poslanci od katoliško-narodne stranke so mislili, da so Bog ve kak bengaličen ogenj užgali, ko so po vrsti začeli nastopati in povpraševati enega kolego svojega za drugim, zakaj delovanje v odsekih ne gre naprej. Gospoda moja, to postopanje je bilo vsekako nekako neumestno, da se mi ni treba hujske izraziti, ker nobenemu ni bolje znano kakor ravno častitim našim tovarišem od katoliško-narodne stranke, zakaj odseki ne delujejo in ne morejo delovati. Če bi oni bili obstrukcijo opustili, bili bi mi v tej visokej zbornici že davno prišli do rednega delovanja; njim pa bi ne bilo treba tako teatralno nastopati, kakor so danes nastopali gospodje popraševalci. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Takah izrazov ni treba!“ — Posl. dr. Tavčar: „Vi imate še veliko hujske izraze — Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Pa sem vselej za to k redu poklican!“ — Torej bo gospod deželni glavar, ako se mu bo to potrebno zdelo, tudi mene k redu poklical. Mislim, da ima za me še bolj tanjka ušesa, kakor za tovariša gospoda dr. Šusteršiča. — Veselost — Heiterkeit. — Posl. dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „O ne, ako me slabo sliši, pa mu gre dr. Tavčar povedati!“ — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Oho! To pa ni res!“)

Deželni glavar

(zvoni, — die Glocke schwingend):

Prosim gospoda govornika ne motiti. Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar

(nadaljuje — fortfahrend):

Torej, gospoda moja, jaz si bom dovolil, da mi bode mogoče svojo interpelacijo potem utemeljiti, in ako mi častiti gospod deželni glavar tega ne bo zabranil, prečitati oni odstavek iz sobotnega „Slovenca“, ki mi daje povod do današnje interpelacije. Dotični odstavek se gláši takó-le (bere — liest):

„Zavijanje in laž je bilo in bo orožje vseh ljudskih neprijateljev. „Narod“ je v tem oziru neprenehoma pri delu, a vendar ne more zakriti dejstva, da se je v finančnem odseku deželnega zbora pokazalo, da večina noče delati, ker je sklenila, da o vlogah, katere si je razde-

lila, ne bo poročala. Posebno obsodbe vredno igro je igrala večina v finančnem odseku s predlogom dr. Šusteršičevim, naj se dá bednemu po uimih poškodovanemu prebivalstvu 100.000 K deželne podpore. Tega noče večina spraviti v poročanje pred zbornico in se kar naprej izgovarja, da ni denarja, dočim je denarja za gledališče in druge protiljudske potrebe vedno dovolj. Liberalni vzdih, da se ne ve, kako je s proračunom, so pa odveč, ker je proračun tiskan in menda vsaj Grasselli in Tavčar iz deželnega odbora lahko podučita o tem svoje drugove. „Narod“ nas je prisilil, da smo se o njegovem poročilu iz finančnega odseka informirali in zvedeli resnico: Dr. Šusteršič je v finančnem odseku opozarjal, naj se vendar drugi del njegovega predloga, ki poziva vlado, naj ona pomnoži podoro, obravnava, a večina je sklenila, da tudi o tem ne poroča in „Narod“ trosi nasprotno najnavadnejše laži. Gospodje naj le pridejo z dotičnim poročilom v zbornico, potem bodo videli, ako bo s tem omogočena razprava. Zavirajo to zadevo le liberalci, ker nočejo o predlogu poročati. Tako je in radi tega se bomo z liberalci še večkrat pomenili. Ti ljudje nočejo delati za ljudstvo. Tudi učitelji bodo liberalcem malo hvaležni, ako bodo zvedeli, da je liberalna večina v odseku sklenila, da ne poroča tudi o prošnji učiteljskih društev za povišanje učiteljskih plač!“

Torej v tej zadevi sem hotel častitega gospoda deželnega glavarja interpelovati.

Kar se tiče posameznosti dejstva samega, je treba pripomniti, da smo mi v tej visoki zbornici jako veliko koncilijantnost nasproti predlogom častite katoliško-narodne stranke pokazali s tem, da smo pustili voliti odseke, da smo pritrtili zlasti izvolitvi peticijskega odseka in dovolili, da so bila odsekom odkazana poročila. To je, gospoda moja, bilo od naše strani nekak dokaz koncilijantnosti, dokaz uljudnosti, po katerem smo smeli imeti vsaj pričakovanje, da se bo dal doseči dober uspeh. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Vsaj smo mi bili tudi uljudni!“) Če bi mi, gospoda moja, bili prej vedeli, kako bode katoliško-narodna stranka kasneje postopala, bi gotovo ne bili dovolili, da se je na tak način kršil opravični red, kajti mi smo s tem, da smo volili odseke, kršili opravični red in vstvarili nevaren prejudic za prihodnjost. Finančni odsek se je tedaj, ko je bil izbran, sešel v posvetovanje in razdelili so se vsi referati. Pri tej priliki moram opomniti, da je list „Slovenec“ že v jedni prejšnjih številkih neresnično govoril, ko je rekel, da mi od večine nismo hoteli dati tovarišem od katoliško-narodne stranke referatov, ampak da smo vse referate za-se pridržali. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: Vsaj je res to!) — Gospod poslanec dr. Šusteršič kot predsednik finančnega odseka, pravi da je to res. Zato mu odgovarjam, da je to izvrčanje dejstva in neresnično. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „To je resnično!“) Gospod poslanec dr. Šusteršič, prosim, naj me posluša. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Vsaj ste vse referate vzeli!“

Gotovo, ker ste nam jih po sili dali, ker ni bilo nobenega protipredloga. Kar se tiče deželnega proračuna — (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „To je klasično!“) — dovolite, kakor je klasična vaša trditev. — Glede deželnega proračuna torej, ko je prišel v razpravo ta referat, ki je najvažnejši, stavljal sem jaz predlog, da naj častiti gospod tovariš dekan Arko prevzame ta referat. V finančnem odseku nas je takrat bilo zbranih 10 članov. Nenavzoča sta bila gospod poslanec grof Barbo in, če se ne motim, tovariš gospod dr. Žitnik. Od članov finančnega odseka katoliško-narodne stranke je bil navzoč gospod predsednik dr. Šusteršič in gospodje poslanci Povše, dr. Krek in dekan Arko. Moj predlog, da bi se referat o deželnem proračunu izročil častitemu gospodu poslancu dekanu Arkotu, se ni upošteval, temveč se je ugovarjalo. Zato je bilo treba glasovati z listki. In sedaj pa čujte, gospoda moja, koliko da je resnice na pripovedovanju „Slovenca“, da večina v odseku ni dala manjšini nič referatov! Glasovalo se je z listki in rezultat je bil ta, da sem jaz dobil 8 glasov, tovariš gospod dr. Krek enega — ne vem, kdo mu ga je dal, gotovo pa eden njegovih tovarišev od katoliško-narodne stranke — in gospod dekan Arko moj glas. Torej je očitvidno, da sta dva člana katoliško-narodne stranke glasovala za to, da jaz prevzamem referat o deželnem proračunu (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „To je res!“) in potem je bila posledica zame ta, da sem bil po opravljenem redu primoran, prevzeti referat, dasiravno sem se branil in bi bil ta najvažnejši referat rad prepustil gospodom poslancem od katoliško-narodne stranke, ki pravijo, da bi tako radi delali, pa da jih večina ne pusti delati. Če gospod poslanec dr. Šusteršič drugače govori (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Bom že potem povedal, kako je bilo!“), potem je to izmišljeno in jedino to je resnično, kar sem jaz o izročitvi referatov in iz obravnav o tej izročitvi povedal.

Poslanec dr. Šusteršič:

Prosim besede za faktični popravek!

Deželni glavar:

Če boste dejansko popravljali.

Poslanec dr. Šusteršič:

Seveda bom dejansko popravljal.

Deželni glavar:

Sicer pa ima sedaj še gospod poslanec Hribar besedo in jaz prosim, da se gospoda govornika ne moti.

Poslanec Hribar

(nadaljuje, — fortjahrend):

Dalje se v „Slovenca“ govori in sedaj se je to govorilo tudi tukaj v zbornici, da mi nečemo delati.

Gospoda, ako se to reče nam članom večine finančnega odseka, ki smo po večini že mnogoletni člani odsekovi in ki smo s svojim dosedanjim delovanjem v odsekih pač že dokazali, da se ne ustrašimo nobenega dela deželi v korist, potem se nam očita s tem nekaj, kar bi se s pravim izrazom nazvati imelo, kateri izraz pa ne bi bil parlamentaričen, in ga zaradi tega tudi ne rabim. Gospoda moja, pač nikdo, ki opazuje naše delovanje, nam ne more očitati, da bi ne hoteli delati. Nasprotno: mi smo prišli sem z resno voljo, da bi delali, referate prevzemali in jih reševali, da se vsled obstrukcije katoliško-narodne stranke zavoženo deželno gospodarstvo (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Obstrukcije katoliško-narodne stranke vsled vašega zastopstva v deželi!“) zopet v pravi tir spravi; toda, gospoda moja, nam se onemogočuje delovanje. Kako pa naj mi, ki smo prevzeli referate, delujemo v odsekih, ko vidimo, da vsako delovanje v zbornici onemogočuje obstrukcija?! Gospoda moja, to bi se reklo, dragi čas, kateri bi lahko veliko koristneje porabili, zamejavati, to bi se reklo tratiti dragi čas in prazno slamo mlatiti jedino le zaradi muh častivrednega gospoda tovariša dr. Šusteršiča. (Odobranje v središču. — Beifall im Centrum.) Gospoda moja, in tako je tudi prišlo, ker smo splošno se izrekli, da ne poročamo o svojih referatih, dokler ne preneha obstrukcija, da ne moremo, kakor je to čisto naravno, poročati tudi o onem predlogu, katerega je stavljal častiti gospod poslanec dr. Šusteršič s tovariši, da bi se iz deželnih sredstev dovolil znesek 100.000 K za po uimah poškodovane bedne prebivalce na Kranjskem in da se cesarska vlada pozove, naj iz kredita 15 milijonov, ki jej je v podoben namen dovoljen, tudi kaj da deželi Kranjskej. Kdo bi bil rajše, kakor mi, o tej stvari poročal! Ta predlog je sicer deliti v dva dela; prvi del glede podpore 100.000 K iz deželnih sredstev se ne more kar tako meni nič tebi nič rešiti, kajti tukaj je treba prej rešitve deželnega proračuna in pokritja onih 500.000 K primanjkljaja, ki ga izkazujeta proračuna lanskega in letošnjega leta. Potem bo šele mogoče presoditi, če in v koliki meri bi se dalo vstreti sicer tudi nam simpatičnemu predlogu častitega tovariša dr. Šusteršiča. Kar se pa tiče drugega dela predloga, je pa čisto naravno, da bi ta stvar prišla čisto lahko v zbornici na dnevni red in mi bi z veseljem o njej poročali in predlog, kakor smo podpirali nujnost, tudi tukaj radi in merito zagovarjali. Toda sedaj pride pa ono, kar hočem povedati, da nam onemogočuje poročanje. Ako si, častiti gospodje tovariši, pokličite v spomin vse seje od dne 22. septembra t. l. do danes, priznali mi bote, da ste videli v vsakej seji tovariša gospoda dr. Šusteršiča ali dr. Schweitzerja z opravljenim redom v roki. (Veselosť v središču in na desni. — Heiterkeit im Centrum und rechts). Skoraj nobene seje ni bilo, da bi ne bila ta dva gospoda opravnika v roke vzela in da ni zlasti častivredni tovariš gospod dr. Šusteršič ob roki opravnika karal — in včasih jako burno karal — častitega gospoda deželnega glavarja (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Vas

sem karal!"), da se ne drži pravnega reda. Ko bi mi od finančnega odseka hoteli predlog gospoda poslanca dr. Šusteršiča v zbornici v razpravo spraviti, bi ga mogli spraviti le na ta način, da bi kršili pravilnik. Ker je pa pri gospodih poslancih katoliško-narodne stranke v zadnjem času taka ljubezen za pravilnik nastala, vendar ne morete od nas zahtevati, da bi mi — ne oziraje se na to Vašo ljubezen — in mimo pravilnika o kakem predlogu poročali. (Živahna veselost v središču in na desni, — Lebhaftes Heiterkeit im Centrum und rechts.) Gospod posl. dr. Šusteršič in tovariši njegovi od one (leve — links) strani visoke zbornice bi najbolje sami dokazali, koliko jim je za nujnost svojih predlogov, ako opuste obstrukcijo in pripuste, da finančni odsek pride do delovanja in da tudi v zbornici pride do rednega delovanja. (Klici na desni: — Rufe rechts: „Bravo, bravo!“) To bode gotovo najzaslužnejši čin, katerega morejo storiti, ako hočejo, da njihovi predlogi stopijo v veljavo. Tako pa povpraševati, zakaj se o predlogih še ni poročalo, in obstrukcijo nadaljevati — tukaj vidimo gospoda deželnega uradnika čakati, ki ima žalostno nalogo, da mora čitati ono dolgo interpelacijo, s katero se samo čas in dragi denar trati (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Tako je!“) — to po mojem mnenju ni umestno, to je nekaj takega, kar bi zopet mogel z nekim izrazom označiti, ki bi mi morebiti od strani gospoda predsednika povzročil posvarilo. (Posl. Lukmann: — Abgeordneter Lukmann: „Bravo!“ — Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Sedaj je debata o nujnem predlogu gospoda poslanca Hribarja glede „Slovenca“. — Smeh na levi — Gelächter links.)

Deželni glavar

(zvoni — die Glocke schwingend):

Prosim, gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Da, tako je. — Torej gospoda moja, ker že o nujnih predlogih govorim, tedaj mislim, da bi v resnici gospodje poslanci od katol.-narodne stranke najboljšo uslugo storili samim sebi in pa ljudstvu, katero zastopajo, ako opuste obstrukcijo. Mnogo nujnih predlogov so stavili. Štiri teh nujnih predlogov podpirali smo tudi mi, in sicer zaradi tega, ker so nam deloma predlogi bili simpatični, deloma pa, da gospodom pokažemo svojo naklonjenost. Zato smo pa ravnatako, kakor takrat, ko smo dovolili, da so se odseki volili, želi očitaneje, ker nam sedaj vedno mečejo v obraz, da smo tudi mi glasovali za nekatere nujne predloge in da je zaradi tega neumestno, če sedaj glasujemo proti nujnosti vsakega njihovih predlogov. Gospoda moja, mi smo bili prepričani, da bodo gospodje poslanci od katoliško-narodne stranke, ako vidijo našo naklonjenost in da se lotimo tistega vprašanja, ki je takorekoč piéce de resistance izmed njihovih predlogov, — torej da se lotimo razprave o vililni reformi — sprevideli, da je med predlogi

mного takih, katere lahko umaknejo ali pa na kratko rešijo s tem, da jih hitro utemelje, ter odnehajo od obstrukcije. Tega pa gospodje niso storili, oni obstrujujejo dalje in vsi njihovi nastopi nimajo, kakor smo danes videli, drugega pomena, kakor da bodo upili in kričali po časnikih: Poglejte, mi hočemo delati, ali večina nam to brani, med tem ko sem obširno dokazal, da je ravno nasprotno resnično. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Ja, ja, dokazal!“) Gospoda poslanca dr. Šusteršiča morebiti ne bom prepričal. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Teško!“) Gotovo, da ne, akoravno...

Deželni glavar:

Prosim gospoda poslanca, da ostane pri stvari!

Poslanec Hribar:

... akoravno gospodje včasih že začenjajo same sebe desavovati in so n. pr. glede predloga zaradi vililne reforme, od katerega so preje rekli, da niti za ped ne odstopijo, letos že precej globoko in vedno globokeje doli prišli (Smeh v središču in na desni, — Gelächter im Centrum und rechts. — Poslanec Pirc: — Abgeordneter Pirc: „Bodo že še odjenjali!“) in postali precej ponižni (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Jako dobro, da ste to povedali!“). Gospod poslanec dr. Šusteršič torej sam vé, kako je s temi predlogi, on dobro vé, kaka škoda se godi vililcem vsled obstrukcije, in če želi, naj se dalje obstrujuje, bodo največjo škodo imeli ravno njegovi vililci. (Poslanec dr. Šusteršič: Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Kako Vas to skrbi!“) Mi smo bolj v skrbi, gospod dr. Šusteršič, za kmeta, kakor Vi sami, kajti mi smo Vas svarili pred snovanjem konzumnih društev, in če bi nas bili Vi poslušali, bi ne bilo prišlo do takih polomov. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Kaj pa mlekarne v Črnem Vrhu in Škofji Loki?“) Kaj boste govorili o mlekarnah...

Deželni glavar:

Ja, prosim, naj gospod poslanec Hribar ostane pri vprašanju, za katero se gre.

Poslanec Hribar:

Prosim, če se vmes kliče, imam pravico odgovarjati. Če ste liberalni nasproti gospodom od one (leve — links) strani, morate liberalni biti tudi proti meni (Posl. dr. Schweitzer: — Abgeordn. Dr. Schweitzer: „Vsaj gospod deželni glavar ni liberallec!“ — Posl. dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Vprašaj no že enkrat!“ — Veselost — Heiterkeit): Če tudi ni liberallec, pa vendar lahko postopa liberalno (k dr. Tavčarju: Bodem že vprašal, kedar pride čas za to).

No gospoda moja, koliko pa je važnih stvari tukaj, o katerih bi morali v resnici resno razpravljati? Vi ste poleg kilometer dolge interpelacije zaradi

ustanovitve vseučilišča v Ljubljani, tudi stavili nujni predlog zaradi vzprejema vseučiliške deputacije pri cesarju. Gospoda moja, ali se Vam res vprašanje glede ustanovitve vseučilišča v Ljubljani zdi tako malenkostno, da ga tako profanujete, (Živahno odobravanje v središču — Lebhafter Beifall im Centrum) ali ne veste, da se s takimi interpelacijami in takimi nujnimi predlogi kakor jih Vi stavite, stvari sami samo škoduje? (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Ali to ni škandal, da deputacija ni bila sprejeta!“). Ali ne veste, da deputacija ne more biti sprejeta, ker je njen mandat že potekel? Prejšnji deželni zbor ni več tukaj in kako more deputacija, ki je bila izvoljena l. 1898, še imeti mandat? (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „O tem bomo govorili, ko pride nujni predlog v razpravo in takrat bom dokazal, da ima ta deputacija še zmiraj mandat!“)

Deželni glavar:

Prosim gospoda poslanca dr. Šusteršiča, da blagovoli vpoštevati, da ima gospod poslanec župan Hribar besedo!

Poslanec Hribar

(nadaljuje — fortjährend:)

Jaz pravim torej, da se s takim postopanjem temu tako važnemu vprašanju, kakor je vseučilišče, neizmerno veliko škoduje.

Potem Vas opozarjam na še neko drugo silno važno in nujno vprašanje; na vprašanje osuševanja Ljubljanskega barja. Obravnave z vlado so sedaj srečno dognane, deželni zbor bi sedaj lahko sklenil potrebni načrt zakona in prihodnje leto bi se lahko začela osuševalna dela. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Vsaj smo stavili nujni predlog v tej zadevi!“) Nujni predlog, ki je vložen, je obštrukcijski predlog. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Nikakor ne!) Če temu ni tako, naj gospodje to pokažejo s tem, da opuste obštrukcijo, da bo deželnega odbora predloga o osuševanju ljubljanskega barja prišla v deželni zbor. No, in gospoda moja, obštrukcija se pri nas tira že na tak način, o katerem ne morem popolnoma molčati. Po § 26. našega opravnega reda se sme pri nujnih predlogih le nujnost utemeljevati. Gospod deželni glavar pa pripušča, da poslanci katoliško-narodne stranke ignorujejo to določbo opravnega reda in o predlogih takoj tudi in merito razpravljajo. To je gotovo podpiranje obštrukcije in jaz le obžalujem, da moram to gospodu deželnemu glavarju očitati, ker je v predzadnji seji sam rekel, da obsoja vsako obštrukcijo, ker vodi do propada parlamentarizma in samo do absolutizma ali pa do anarhizma. Gospodu dr. Šusteršiču bi se v resnici prepuščalo, da absolutno vlada nad tem malim Kranjskim parlamentom, ko bi se večina udala temu, kar on želi. (Klic v središču: — Ruf im Centrum: „Na milost in nemilost!“ — Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter

Dr. Šusteršič: „Bi res ne bilo škoda!“) Pa se mu ne bode! —

Po vsem tem torej, kar sem tukaj povedal, je razvidno, da list „Slovenec“, ki je priznано glasilo katoliško-narodne stranke, dejstva zavija. Gotovo je pa tudi, da mora biti informovan po kakem članu finančnega odseka (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Še bral nisem sobotnega „Slovenca“! Jaz ga nisem informiral!“) Gospod tovariš dr. Šusteršič pravi, da ga on ni informoval in da še bral ni sobotnega „Slovenca“, kot poštenjaku mu moram to verjeti. Vsekakor ga je pa moral informovati kak član finančnega odseka, in jaz vprašam gospoda deželnega glavarja, ali se mu ne zdi, da bi bilo potrebno, da nasproti takemu zavijanju in nepoštenemu napadu na narodno-napredno stranko in stranko veleposesnikov, tedaj na večino v finančnem odseku, stori korak pri uredništvu lista „Slovenec“, in ali je voljan nepristransko pojasniti, da večina v finančnem odseku samo zato ne deluje in o nobenem nujnem predlogu manjšine neče razpravljati, ker izprevideva, da je obštrukcija na veliko kvar deželi Kranjski in da onemogočuje ta obštrukcija v zbornici vsako poročanje tudi v finančnem odseku? (Burno odobravanje in ploskanje v središču in na galeriji. — Stürmischer Beifall und Händeklatschen im Centrum, rechts und anf der Gallerie.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec župan Hribar je stavil vprašanje glede članka v „Slovencu“ in iz tega se je razvila cela razprava o obštrukciji in o drugih stvareh, ki niso s to zadevo v nobeni stiki, in na katere se mi torej ni treba ozirati. Kar se tiče članka v „Slovencu“, naglašam, in mislim, da bodo merodajni faktorji krog tega časnika meni pritrdili, da nisem v nobeni stiki z listom in da nimam nobenega vpliva na uredništvo tega lista, najmanje pa, da bi mogel prevzeti kako odgovornost za to, kar je list o dotični stvari pisal. Vsekako pa obžalujem vse razžaljljive napade v vsakem listu, bodisi v „Slovencu“ bodisi v „Slov. Narodu“, ki so obrnjeni proti eni ali drugi stranki, ker gotovo ne pospešujejo sporazumljenja in tudi ne delovanja v deželnem zboru.

Torej, če rečem, da nisem v nobeni stiki s „Slovencem“ in da nimam nobenega vpliva na ta list, najmanje pa da vem, kako je ta članek v „Slovenca“ prišel, me bode, mislim, gospod poslanec Hribar oprostil, ako odklanjam vsako odgovornost za to stvar, pa tudi vsako nadaljno razpravo o tej zadevi. Kajti jaz bi imel veliko opraviti, ako bi hotel nasproti vsakemu časnikarskemu poročilu, katero je za eno ali drugo stran razžaljlivo ali neumestno, postopati proti dotičnemu listu v smislu gospoda poslanca Hribarja.

Povdarjam še enkrat, da je v tem vprašanju vsaka nadaljna debata izključena, pač pa se je gospod poslanec dr. Šusteršič že prej oglasil k faktučnemu popravku, prosim pa gospoda poslanca, da se res omeji le na to, kar ima faktučno popravljati.

Poslanec dr. Šusteršič:

Na faktični popravek, potem pa imam staviti neko vprašanje na gospoda deželnega glavarja.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Šusteršič ima torej besedo.

Poslanec dr. Šusteršič:

Visoka zbornica! Gospod poslanec Hribar je govoril „de omnibus et de quibusdam aliis“, v dozdavnem namenu, da bi gospoda deželnega glavarja nekaj vprašal, ampak predno je prišel do tega, da je stavil svoje vprašanje, postali smo že vsi nekoliko nepotrpežljivi in celo njegov prijatelj gospod dr. Tavčar je bil nepotrpežljiv, ker mu je vsako minuto rekel: Torej vprašaj no že enkrat! (Veselost na levi. — Weiterfeit links.) Torej oprostite, častiti gospodje tovariši, ampak ker je gospod posl. Hribar toliko govoril in je gospod deželni glavar to dopustil, mislim, da bo gospod deželni glavar tudi meni nasproti toliko popustljiv, če bom na to, kar je gospod poslanec Hribar danes povedal, tudi nekoliko odgovarjal.

Pred vsem je jako zanimivo to, kar je poudarjal gospod poslanec Hribar o zavoženem gospodarstvu v deželi. To priznanje mi sprejmemo v vednost (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Vi ste gospodarstvo zavozili!“) ali vprašam Vas pa, kdo pa ima sedaj že 8 let neomejeno gospodarstvo v deželi v rokah? To ste vendar Vi, gospoda moja, danes pa hodite okrog in pravite, da mora dežela iti v konkurz (Živahno odobravanje in ploskanje na levi in na galeriji. — Lebhafter Beifall und Händeklatschen links und auf der Gallerie.) To ste vendar Vi, ki ste tako gospodarili. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Dobro zavijate!“ — Posl. dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „To lahko poveste Štefetu na galeriji, drugemu pa ne!“ — Poslanec dr. Majaron: — Abgeordneter Dr. Majaron: „Mi naravnost protestiramo proti tekemu zavijanju!“) Kdo pa je kriv, če ne Vi, ako je deželno gospodarstvo tako zavoženo, da sedaj naenkrat manjka pol milijona kron in da je treba iskati pokritja za tega pol milijona?!

No dobro. Pa preidem sedaj k dejanskemu popravku, k oni točki, pri kateri je gospod poslanec Hribar osobito in izrecito mene apostrofiral kot načelnika finančnega odseka, namreč glede dogodkov v finančnem odseku. To, kar je gospod poslanec Hribar navedel, je na eno stran resnično, na drugo pa neresnično. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Popolnoma resnično!“) — Prosim, da me do konca poslušate. —

V finančnem odseku je bila stvar taka. Začeli so se deliti referati in častiti gospodje od večine so vedno enega izmed sebe predlagali. Mi kot manjšina nismo imeli ničesar odločevati, ampak mi smo čakali, kedaj bodo ti gospodje, ki imajo večino v odseku, ki torej odločujejo, dali temu ali onemu

iz naše stranke kak referat, in smo, ker smo načeloma stali na stališču, da v odsekih ne delamo nobenih težav, popolnoma uljudno vse sprejeli, kar so nam gospodje dali. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Kaj pa proračun?“) Gospoda, pridemo do proračuna. V naše veliko začudenje se oglasi gospod poslanec dr. Schaffer in predlaga kot referenta gospoda poslanca Hribarja (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „To ni bil dr. Schaffer!“) To je bil dr. Schaffer. Nikar vendar take stvari ne tajite! — Gospod poslanec dr. Schaffer je torej predlagal gospoda poslanca Hribarja. Res je, gospod poslanec Hribar je pa rekel na to: Jaz odklanjam ta referat, prosim, naj ga prevzame gospod dekan Arko, ali pa dr. Krek. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „No pogledjte!“) To je istina. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Zakaj ga pa ni prevzel?“) Nato se pa takoj zopet oglasi gospod poslanec dr. Schaffer in pravi: Torej glasujmo z listki. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Vsaj se mora z listki glasovati!“) — Prej, glede drugih referatov, se pa ni glasovalo z listki. (Posl. Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Bi bili pa zahtevali!“) Ker smo računali na mirno in složno delovanje, tudi mi nismo ugovarjali. V tistem hipu, ko je večina pokazala popolnoma jasno svoj namen s tem, da je zahtevala glasovanje z listki, je bila za nas stvar dognana, namreč da bo večina volila gospoda poslanca Hribarja (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Jaz sem bil za Arkota!“) Res je, ampak jedino Vi, nihče drug ni zanj glasoval (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Zakaj pa Vi niste zanj glasovali?“), nihče drug in za manjšino je bila torej stvar v tem hipu popolnoma odločena in dognana. In res je, da je pri teh okoliščinah, ko se je večina zoperstavila, sploh en sam važnejši referat dati manjšini, bila manjšina potem nekako užaljena. (Posl. dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Oho!“ — Posl. Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Zakaj ste pa mene volili?“) Jaz Vas nisem volil, ampak sem svoj glas — odkrito povem — dal dr. Kreku, Vi ste pa dobili osem glasov (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Če bi bili gospodje od Vaše strani glasovali za Arkota, tedaj bi bil on izvoljen!“). Res je, da sta vmes bila dva ali trije glasovi od članov katoliško-narodne stranke, katere ste Vi dobili, ampak ako se popolnoma dosledno postopanje večine vidi, da si vse važnejše referate med seboj razdeli, potem je čisto jasno, da se mi ne bomo ponujali in prosjačili za referate. To je popolnoma jasno, ampak navadni takt že bi bil zahteval, da bi bila vsaj primeren del referatov večina odstopila manjšini. Res je dobil častiti tovariš dekan Arko en referat, ampak kakšen referat je bil to. (Poslanec Povše: — Abgeordneter Povše: „Jaz tudi nisem nobenega dobil!“) — No glejte, gospodu poslancu Povšetu, ki vendar toliko časa sem stvarno v odsekih deluje, niso gospodje niti enega referata ponudili. (Posl. Povše: — Abgeordneter Povše: „Res je!“) Torej rekel sem, gospoda moja, da je gospod poslanec dekan Arko dobil en referat, sedaj pak poslušajte, kakšen imeniten referat je bil to, — prošnja neke uboge ženske

kmetice, ki je šla na to, da se jej odpiše 30/0 potresno posojilo. Tu je enoglasno zagromelo iz cele večine: O tem ne more govora biti, da bi se to moglo dovoliti, take prošnje moramo načeloma odklanjati, in na to se je oglasil eden gospod in rekel: Ta referat naj ima pa gospod dekan Arko, in na to je častiti gospod tovariš dekan Arko izjavil: Jaz vse vzamem, kar mi daste, ter je tudi vzel ta borni referat in s tem jasno manifestiral, da od nas ni nobenega ugovora, da vse sprejmemo in da se nobenega dela ne ustrašimo. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: No, no, no!“)

Na takšen način torej ste delili referate in v tem smislu sem jaz hotel popraviti to, kar je gospod poslanec Hribar povedal (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Napačno ste popravili!“) in končno ste sklenili z večino glasov, da odsek ne posluša referatov v odseku toliko časa, dokler ne pride deželni proračun v odsek. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Naravno, to je čisto pametno!“ — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Vsaj drugače mogoče ni, če hočete dobro gospodarstvo, morate Vi pomagati, ker ste take kapacitete tukaj!“) — Vsaj ne bomo mi gospodarili, vsaj ste Vi večina! —

No in tako je prišlo tudi poročilo o nujnem predlogu glede podpore za po uimih prizadete bedne prebivalce v deželi Kranjski v roke gospodu poslancu Hribarju kot referentu o deželnem proračunu in glede tega predloga smo mi v finančnem odseku izrečno povdarjali, da se vsaj o drugi točki predloga, ki vsebuje poziv na državno vlado, da tudi iz svojih sredstev dá bednim prebivalcem naše dežele kaj podpore, vkljub vsemu vendar lahko referira, tudi če se postavi na tisto stališče, katero zavzemajo gospodje od one strani, namreč da mora najprej deželni proračun priti v odsek; toda gospodje ste vkljub temu sklenili, da se tudi o tem ne bo poročalo (Poslanec Hribar: „Opravični red, gospod doktor!“), seveda s popolnoma praznim izgovorom: kedaj bo prišlo pa poročilo v zbornico?! Gospoda, zato pa smo mi odgovorni, da ne bo od naše strani niti najmanjše težave, da se stvar takoj reši v zbornici (Posl. dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Seveda, kakor se Vam ljubi!“), za to smo mi odgovorni. Gospoda poslanca Hribarja povabljam, da naj pride pogledat na galerijo v državni zbor, kadar je najhujša obstrukcija in si stranke stoje takorekoč z nožem v roki nasproti, in tam bo videl, da v tistem trenutku, ko vstane v zbornici načelnik odseka za podpore bednemu prebivalstvu in, četudi v nasprotju z opravičnim redom, predlaga, da naj zbornica takoj vzame v pretres kar ustmeno poročilo dotičnega odseka, cela zbornica kakor en mož vstane in nikomur ne pride na um, da bi take stvari, ko se gre za podpore bednemu kmetu, porabljal ali zlorabljal v strankarske koristi. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Vi ste jih izrabljali!“) Vi pa jih zlorabljate, ker nas mislite s tem v roke dobiti, in ker nas s tem hočete prisiliti,

da bi popolnoma popustili obstrukcijo ter iz rok dali to orožje, da bi mi potem v tej zbornici postali pokorni služabniki večine (Burno odobravanje in ploskanje na levi in na galeriji. — Stürmischer Beifall und Händeklatschen links und auf der Gallerie). Gospoda moja, tega pa ne boste nikdar dosegli, to Vam danes povem, dokler ni osigurana volilna reforma. (Ponovljeno ploskanje in „Živijo“-klici na galeriji — Erneuerter Händeklatschen und „Živijo“-Rufe auf der Gallerie. — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Kričači, tiho!“) Gospod posl. dr. Tavčar je že zopet nervozen. Vsaj je vse eno, Vam je ena galerija ploskala, sedaj je ploskala druga. Je pač ena galerija liberalna, druga klerikalna (Posl. dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Ne verjamem, da bi bila cela klerikalna!“), torej vsaj je vse eno.

Deželni glavar

(Pozvoni — das Glockenzeichen gebend:)

Prosim gospoda poslanca, da se drži faktičnega popravka!

Poslanec dr. Šusteršič

(nadaljuje — fortfahrend:)

Pridem še do enega vprašanja. Vkljub temu položaju, v katerem se zbornica nahaja, gospoda moja, vkljub temu, da ste Vi v ustavnem odseku do danes odklanjali pogajati se o meritv volilne reforme (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Ni res!“) in odklanjate dosledno še danes vsako razpravo in merito (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Vsaj je ni treba, dokler Vi obstruirate!“), vkljub temu mi nečemo zavirati vsakega delovanja (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Kaj pa je z interpelacijo, ki vaga dva centa?“) in zaradi tega smo mi danes dopoldne predlagali, da naj se vse točke dnevnega reda (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Seveda, seveda!“) — vsaj nismo mi sestavili dnevnega reda — in vsa poročila deželnega odbora — notrije tudi tisti deželni proračun, po katerem ste tako grozovito lačni in katerega ne morete čitati, dokler ne pride v finančni odsek — torej da se vse te točke še danes odkazejo pristojnim odsekom, tako da imate spolnjen tudi ta pogoj, katerega ste stavili za delovanje v finančnem odseku. Gospoda, Vi boste danes imeli priliko, o tem se izjaviti. Od Vas je odvisno, ali pridemo do rednega delovanja, kajti mi smo že takoj danes izjavili, da gotovih ljudskih potreb ne bomo obstruirali, ampak da se ljudske potrebe smejo in morejo v tej zbornici razpravljati. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Kakor bo Vam všeč!“) Tukaj je pisano, da jih ne bomo obstruirali, to pride v stenografični zapisnik, in ljudstvo bo to izjavo tudi čitalo in izreklo svojo sodbo, ako gre po Vaši krivdi deželni zbor narazen, ne da bi bil kaj stvarnega dela storil.

In sedaj pa, gospoda moja, ljubljansko barje! Gospod poslanec Hribar je povdarjal potrebo osu-

ševanja. Jaz se popolnoma s tem strinjam, da je jako nujno to vprašanje, ki se vleče že od cesarice Marije Terezije sem, ampak gospoda moja, kdo pa je tisti, ki vedno urgira to vprašanje? Vsaj je to ravno naša stranka (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Pripustite ga pa vendar ne v razpravo!“) in kaj pa stoji v današnji naši izjavi? Tam je izrečno povedano, da poročilo glede bodoče predloge deželnega odbora o osuševanju ljubljanskega barja izključimo pod vsakim pogojem popolnoma od obstrukcije. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Kako je to mogoče po poslovniku? To je ravno tisti circulus vitiosus!“ — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Kako je to mogoče, če sploh obstrukcije ne opustite!“) V sporazumu vseh strank (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Kaj ne, mi bomo pa Vaši komorni sluge?!“) in zaradi tega sem danes gospoda deželnega glavarja prosil, da konstatira, ali se v tem oziru sporazumljenje vseh strank doseže ali ne. S sporazumljenjem strank gre vse. Mi smo proti pravilniku dne 30. decembra 1901 sklenili proračunski provizorij za leto 1902 v zbornici, popolnoma proti pravilniku, ker stvar niti ni bila v odseku; ampak ker nihče ni ugovarjal, rešili smo jo takoj v zbornici. In ravnotako, ako nihče ne ugovarja, ako vsak v zbornici priznava važnost teh predmetov, ki so na dnevnem redu, potem lahko vsak za ta modus procedendi glasuje in odseku takoj jutri lahko pričnejo svoje delovanje in ob istem času se lahko posvetujemo v ustavnem odseku in ako gospodje zapusté stališče, katero so danes zavzemali, da se ne spuščajo v meritum vprašanja glede volilne reforme, ako torej zapusté to stališče in se podajo v meritum, potem lahko v doglednem času pridemo do popolnoma normalnih razmer, ker je, kakor sem že dne 22. septembra t. l. povdarjal v imenu katoliško-narodne stranke, naša stranka pripravljena v tistem hipu, ko je osigurana volilna reforma, spreminiti se takoj v ponižno, popolnoma regularno opozicijo. Potem uporabite ali zlorabite svojo večino, kakor hočete, mi se vsemu pokorimo. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Boste pravi backi!“) Jaz slabo slišim, kaj bomo? (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Slovenca“ sem citiral — boste pravi backi!“) Vsaj tisto je pa Vam rekel „Slovenec“, da ste Vi backi (veselost na levi — Heiterkeit links. — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Dr. Krek je zlezal na to reč! Dušni pastir ne more brez ovac živeti!“) No, torej pustimo tisto.

Gospoda moja, mi pridemo lahko do popolnoma normalnih razmer, ker če vlada od vseh strank dobra volja, se tudi v ustavnem odseku lahko zjedini. Glede nameravane volilne reforme ni nobenih posebnih težav, samo en predpogoj je, da vsi lojalno in odkrito (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Seveda lojalno!“) — tako je, da — hočemo napraviti volilno reformo. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Sedaj pa vendar že enkrat vprašajte!“)

Jaz pridem sedaj nazaj na to, kar sem danes dopoldne predlagal glede načina postopanja, za katerega je seveda potrebno soglašanje vseh strank te zbornice, odnosno vseh gospodov poslancev, ker ako samo eden ugovarja, ta modus ne gre, ker je v protislovju z opravičnikom, kar je popolnoma pravilno.

Zato stavljam na gospoda deželnega glavarja vprašanje, ali hoče on sedaj vprašati zbornico, ali soglašá soglasno s takim postopanjem, kakršno sem jaz v imenu katoliško-narodne stranke danes dopoldne predlagal? (Burno odobravanje na levi in na galeriji. — Stürmischer Beifall und Händeklatschen links und auf der Gallerie. — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Kje pa je vprašanje ostalo?“)

Vsaj sem ga stavil; ali ste tudi malo gluhi, kakor jaz? (Veselost. — Heiterkeit.)

Poslanec Hribar:

Prosim besede za faktučni popravek!

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar ima besedo za faktučni popravek.

Poslanec Hribar:

Gospoda moja! Jaz se čutim dolžnega častitemu gospodu predgovorniku nekoliko odgovoriti. Potrudil se pa bodem, odgovoriti mu v mejah faktučnega popravka. On je sicer imel besedo tudi samo za faktučen popravek, ali faktučnega popravka v njegovem govoru ni bilo veliko. Če je on meni očital, da sem govoril „de omnibus rebus et quibusdam aliis“, je on govoril „de omnibus rebus et quibusdam aliis et aliis“.

Glede stvari pa, zaradi katere sem se oglasil k besedi, imam sledeče pripomniti.

Zavijanje resnice je in zavijanje mojih besedij, ako je gospod predgovornik dejal, da sem jaz govoril o zavoženem deželnem gospodarstvu v tem smislu, da ga je zavozila sedanja večina in deželni odbor. Jaz sem izrečno rekel, da ga je zavozila obstrukcija od Vaše strani, gospod dr. Šusteršič. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Jaz sem pa rekel: da ste Vi zavozili!“ — Poslanec dr. Schweitzer: — Abgeordneter Dr. Schweitzer: „Večina je zavozila!“ — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Glavar je vodja deželnega gospodarstva!“) To je resnica.

Gospod poslanec dr. Šusteršič je imel tudi priliko čitati predloge deželnega odbora in, če je pregledal računске sklepe prejšnjih let, dokler ni bilo obstrukcije, bo izprevidel, da je prej bilo redno gospodarstvo in da je gospod dr. Šusteršič zakrivil s svojo obstrukcijo, da sedaj ni tega rednega gospodarstva in da se sedaj ne more govoriti o rednih razmerah. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Volilno reformo nam dajte, pa je vse v redu!“)

Glede volilne reforme pa gospod dr. Šusteršič dobro ve, da je naša stranka pripravljena kompromisnim potom deloma upoštevati njegove želje. Da bi pa volilno reformo že danes sprejeli tako, kakor on hoče, da bi nam on diktoval . . . (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Nisem nikdar tega zahteval!), da bi mi danes tukaj sklepali pod utiskom njegove obstrukcije, da bi se večina udala absolutističnim aluram gospoda dr. Šusteršiča, da bi ona tako rekoč nosila vlečko pri hermelskem plašču . . . (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Ga nimam!“) njegovega veličanstva Šusteršiča, tega, gospoda moja, nikakor ne moremo storiti, to smo dolžni svoji časti. Dokler ni obstrukcija odstranjena, ni mogoče razpravljati o volilni reformi. Gospod dr. Šusteršič je našel danes v odseku precej naklonjenosti od naše strani in se je mogel tudi prepričati, da mi volilne reforme ne bomo zavirali . . . (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Pogajati se načete!“) po medsebojnem pogajanju — toda obstrukcijo je treba opustiti. (Posl. dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Mi ne damo svojega orožja iz rok in se Vam nočemo podati na milost in nemilost!“ — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: Mi se pa ne bomo uklonili Vam na ljubo, pod Vašim terorizmom!“)

Deželni glavar:

Prosim, gospod poslanec Hribar ima besedo. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Cel koš nujnih predlogov Vam naredim v eni noči, če hočete!“)

Poslanec Hribar

(nadaljuje — fortjahrend:)

Čisto nemogoče je misliti, da bi se Vam, gospod dr. Šusteršič, mi udali. Prosim Vas pa, da bi bili tako prijazni, da me ne motite vedno s privatnimi pogovori. Vam bi kaj takega tudi ne bilo prav, in če sem jaz poslušal, ko ste Vi govorili nefaktično, tedaj me tudi Vi pustite v miru, ko popravljam faktično. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Saj Vi tudi zmiraj sem hodite, če eden od nas govori!“) Saj ni res, mi Vas pustimo v miru govoriti. (Poslanec dr. Schweitzer: — Abgeordneter Dr. Schweitzer: „Tavčar zmiraj tu stoji!“)

Gospod dr. Šusteršič je potem faktično popravljaj o razdelitvi referatov v finančnem odseku in je pri tej priliki moje besede ravno tako zavijal, moram reči, kako poprej mojo trditev glede deželnega gospodarstva. Ni namreč res, da bi bili člani večine vedno enega izmed sebe predlagali za referenta in da bi bila vsled tega manjšina razžaljena ter zato odklonila vse druge referate, ker ni mogla dobiti boljšega referata. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Vse referate ste pobrali! Vsak jih je nesel en cent!“) Gospoda moja, počakajte, natanko bom povedal, kako se je to vršilo. Gospod dr. Šusteršič je napačno zbornici poročal, ko je rekel, da ni manjšina samo radi enega neod-

kazanega jej važnega referata hotela sprejeti tudi drugih referatov.

V finančnem odseku se ni na zadnje sklepalo o tem, kedo naj poroča o deželnem proračunu. To je bilo prvo sklepanje. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Ne, prvo ni bilo to!“) O tem se je najprvo sklepalo, komu se ima dati referat o deželnem proračunu. Ko so se namreč nekateri drugi manj važni referati oddali, opozoril sem jaz na to, da se prej ne more o teh stvareh poročati, dokler se ne ve, kedo bo za deželni proračun izvoljen kot poročevalec, in sem takrat predlagal, da naj se ta referat izroči gospodu dekanu Arkotu ali pa gospodu dr. Kreku. Če bi bilo torej gospodom kaj za to, bi se bili oglasili in bi bili rekli: „Dobro, eden od nas prevzame ta referat“, in če bi bili vsi finančnega odseka člani katoliško-narodne stranke glasovali za gospoda dekana Arkota ali za gospoda dr. Kreka, ko so vedeli, da sem ju jaz predlagal in da bom potem takem tudi gotovo glasoval za jednega izmed njiju, bi bilo na eni strani pet glasov, na drugi pa tudi pet in bi bil — vsaj po navadi iz prejšnjih časov — gotovo potem gospod dekan Arko dobil referat o deželnem proračunu. (Poslanec Michael Arko: — Abgeordneter Michael Arko: „Saj Žitnika ni bilo!“) Torej je to čisto napačen izgovor, če se reče, zato, ker nam niso hoteli dati nobanega važnejšega referata, zato se mi sploh nismo hoteli oglašati za druge referate. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Sami ste vse pobrali!“)

Sicer je pa treba povedati še sledeče. Predsednik finančnega odseka je gospod dr. Šusteršič. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Mi obštruiram tukaj, Vi pa v odsekih!) Le kričite naprej, gospod dr. Šusteršič. Potem, ko boste Vi nehali, bom pa jaz naprej govoril.

Treba je torej pripominjati, kakor rečeno, da je predsednik finančnega odseka gospod dr. Šusteršič, in da je on kot predsednik vselej, ko je prečital kakšen referat, vprašal, komu naj se dodeli. S početka se je reklo: „Kedor želi kak referat, naj se oglasi sam.“ Toda nobeden od gospodov naspotne stranke se ni oglasil, temveč mi smo morali predlagati, komu naj se referat prideli. Če torej govori gospod dr. Šusteršič, da smo mi kar pobrali vse referate, je to neresnično. (Posl. dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Jaz sem vedno vprašal: „Ali ima kedo kak predlog?“ Vi pa ste referate kar pobrali!“) To ni res, to je direktna neresnica. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Hribar govori tukaj, kakor da bi govoril ‚ex cathedra!‘“) To vedo tudi drugi člani finančnega odseka, da to ni res, kar trdi gospod dr. Šusteršič. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Jaz nisem rekel nobene neresnice!“)

Deželni glavar

(zvoni — die Glocke schwingend:)

Prosim, gospodje, mir. Gospod poslanec Hribar ima besedo. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „To je direktna laž!“)

Poslanec Hribar

(nadaljuje — fortfahrend:)

Gospod dr. Šusteršič je poprej govoril sam neresnico, sedaj pa take reči uganja, ko sem jaz povedal nekaj, kar vsi člani finančnega odseka vedo.

Omenil bi še sledeče. Gospod dr. Šusteršič je vselej, kadar je vzel kak referat v roke, že večinoma sam predlagal, da naj se odda nemu ali drugemu od nas, ne da bi bil počakal, da bi od nas kedo predlagal, da dobi ta ali kak drugi referat; ampak on je rekel: „Prejšnje čase je imel referat ta in ta, naj ga torej dobi tudi sedaj.“ (Posl. dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Ker je bilo to že principijelno sklenjeno. To ima tisti, ki ima deželni proračun; to ima tisti, ki ima normalnošolski zaklad; po tem principu se je delalo!“) Ali kedo je to delal? To se ni sklenilo.

Deželni glavar

(zvoni — die Glocke schwingend:)

Prosim mir, gospodje. Gospod poslanec Hribar ima besedo. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Le pri resnici naj ostane!“) Prosim, pustite gospoda poslanca Hribarja, da govori do konca.

(Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: Šusteršič ga ves čas moti. Tukaj hodi gori in doli kakor kak Cicero!“ — Veselost v središču in na desni. — Heiterkeit im Centrum und rechts. — Poslanec dr. Schweitzer — Abgeordneter Dr. Schweitzer: „Ali je Cicero gori in doli hodil?“ — Posl. dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Kje je pa hodil Cicero gori in doli?“ — Smeh na levici. — Gelächter links. — Posl. dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Le vzemite rimsko pravo v roke in tam poglejte!“)

Deželni glavar

(zvoni — die Glocke schwingend:)

Prosim, gospodje, mir, le gospod poslanec Hribar ima besedo. Prosim ga, da konča že enkrat to razpravo, kako so se referati delili.

Poslanec Hribar

(nadaljuje — fortfahrend:)

Končal bodem torej in imam samo še to dodati, da je pač resnično, kar je naznanil danes gospod dr. Šusteršič, da po sklepu finančnega odseka predlog glede podpor uimskim poškodovancem ne pride v razpravo toliko časa, dokler bo njegova stranka obstruovala. In če mi enkrat stopimo na to principijelno stališče, da se ne moremo udati obstrukciji, da ne moremo dopustiti, da bi večina stala pod pritiskom manjšine, tedaj nikakor ne moremo pripustiti, da bi se razpravljali predlogi, če tudi so važni. Zgodilo bi se to pod utisom, da nas je nasprotna stranka prisilila, ker se s tem noče nič drugega do-

seči, kakor da bi se hvalila, — širokoustna je zelo — da nas je premagala. — (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Kar se širokoustnosti tiče, nimamo eden drugemu ničesar očitati!“) Samo poglejmo, kako se glasé poročila o Vaših volilnih shodih. (Posl. dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Dr. Šusteršič ima dve klatri široka usta!“) Priznavam pač, da je ljudska potreba, kar se je tukaj sprožilo, namreč, da naj se vlada pozove tudi deželi Kranjski dati kaj od onih petnajst milijonov, katere ima že dovoljene za po uimah poškodovane prebivalce; toda, ako to priznava tudi gospod dr. Šusteršič, bi moral opustiti obstrukcijo. Njemu pa je suprema lex njegova voluntas... (Poslanec dr. Šusteršič: „Saj tudi je!“) ne pa ljudska potreba. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Vam je pa Vaša voluntas suprema lex!“) On je sicer rekel, ko se je skliceval na današnjo izjavo katoliško-narodne stranke, da bi pripustili pred obstrukcijskimi nujnimi predlogi in pred čitanjem interpelacije razpravo o takih stvareh, ki so v resnici ljudska potreba. Toda kaj znači to, gospoda moja? To ne znači nič drugega kakor diktatorstvo gospoda dr. Šusteršiča nad deželnim zborom kranjskim. In vsa tista izjava, zaradi katere je vprašal gospoda deželnega glavarja, če jo bode dal na glasovanje, ne pomenja nič drugega; kajti v tej izjavi se pravi, da bode katoliško-narodna stranka glasovala za take v odsekih rešene predloge, katere bodo po njenem prepričanju ljudstvu koristni. To se pravi, glasovali bodemo za take predloge, ki so našim volilcem v korist, za druge pa ne.

Kaj takega nobena večina ne more dopustiti in zaradi tega mislim, da je najboljšé, da se tej nečastni komediji stori enkrat konec. Sicer naj pa katoliško-narodni tovariši le obstruujejo dalje, a prevzamejo naj tudi vso odgovornost na-se pred ljudstvom, katero bode enkrat gotovo spoznalo, kam vede tako početje. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Saj Vi obstruirate ljudske potrebe, mi pa obstruiramo večino, ki nima pravice večina biti!“ — Poslanec dr. Schweitzer: — Abgeordneter Dr. Schweitzer: „Gracchi de seditione quaerentes!“ — Poslanec dr. Majaron: — Abgeordneter Dr. Majaron: „Vi sami sebe obstruirate!“ — Posl. dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Kaj ste Vi za ena večina!“) Najbolje je torej pustiti te gospode pri njihovi obstrukciji, kajti na ta način bodo sami sebe ujedli. In s tem končam. (Živahno odobravanje in ploskanje v središču in na desni. — Lebhafter Beifall und Händeklatschen im Centrum und rechts.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Šusteršič je predlagal, da se izven dnevnega reda postopa ter izroče takoj vse priloge današnjega dnevnega reda pristojnim odsekom.

Ker pogajanje o tem vprašanju izven seje ni imelo zaželenega vspeha, itak vem, kako se bo rešilo, vendar pa je stvar deželnega zbora, to dolo-

čiti in zaradi tega moram v formalnem oziru vprašati in visoko zbornico prositi, da se izreče, ali je kak ugovor proti takemu postopanju kakor ga je predlagal gospod poslanec Šusteršič, ali ne?

Abgeordneter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Ist ein Antrag gestellt worden?

Landeshauptmann:

Es ist der Antrag gestellt worden, daß sämtliche Gegenstände der heutigen Tagesordnung sogleich den Ausschüssen zugewiesen werden.

Abgeordneter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Ist das geschäftsordnungsmäßig?

Landeshauptmann:

Geschäftsordnungsmäßig ist es nicht...

Poslanec dr. Šusteršič:

Gre se ravno za to, da se konstatira, ali je kaj ugovora proti temu postopanju!

Landeshauptmann:

Geschäftsordnungsmäßig ist es nicht, deshalb muß ich eben das hohe Haus fragen, ob irgend eine Einwendung dagegen erhoben wird.

Abgeordneter Graf Barbo:

Dann lassen wir das nicht zu.

Poslanec dr. Ferjančič:

Cela ta stran ugovarja!

Deželni glavar:

Gospodje torej ugovarjajo in vsled tega ni mogoče v zmislu nasveta gospoda poslanca dr. Šusteršiča postopati. To oficijelno konstatirati je bila le moja dolžnost.

Torej prestopimo sedaj na drugo točko dnevnega reda, to so:

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.

2. Mitteilungen des Landtagspräsidiums.

Deželni glavar:

Naznanjam, da prosi gospod poslanec Božič vsled nujnih zadržkov za osemdnevni dopust, kate-rega mu tudi dovoljujem.

Došle so sledeče peticije, in sicer se izročajo finančnemu odseku:

Županstvo sv. Gregor prosi, da se odpravijo deželne in druge doklade na pridobnino krošnjarjev.

Skube Ivan in Simončič Josip, sluge tukajšnje c. kr. višje realke, prosita za zvišanje plač.

Ravnateljstvo c. kr. gimnazije v Kranju prosi podpore za uboge učence.

Der Philosophenunterstützungsverein an der Wiener Universität bittet um Subvention pro 1903.

Dr. Mojs Valenta bittet um Belassung einer Jahresremuneration per 1030 K als Pension.

Lindtner Henrik, kontrolor deželne bolnice v Ljubljani, prosi za dovolitev posojila 2000 K.

Županstvo v Sušji prosi, da se odpravijo deželne in druge doklade na pridobnino krošnjarjev.

Präsidium der internationalen Ausstellung in Wien für Spiritusverwertung und Gährungsgewerbe bittet um Subvention.

Krainisch-küstenländischer Forstverein in Laibach bittet um Subvention für die Herausgabe der „Anleitung zur Bewirtschaftung des Kleinwaldbesitzes“.

Upravnemu odseku pa se izroča sledeča peticija.

Županstvo v Drtiji prosi za uravnavo potoka Drtijišce, preosnovno učiteljskih plač in da se volilni red ne izpremeni. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Čujmo! Torej je nepotrebna obstrukcija!“)

Gospod poslanec Povše izroča prošnjo županstva Jurjevica, da se odpravijo deželne in druge doklade na pridobnino krošnjarjev.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Franc Arko izroča prošnjo županstva Vrhpolje pri Vipavi za podporo za stavbo šolskega poslopja.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Prihodnja seja je v petek dne 16. t. m. ob 10 uri dopoldne.

Dnevni red ostane nadaljevanje današnjega dnevnega reda.

Skleпам sejo.

Konec seje ob 5 uri 40 minut popoldne. — Schluß der Sitzung um 5 Uhr 40 Minuten Nachmittag

